

Prof. UW dr hab. Karol Karski
Zakład Prawa Międzynarodowego Publicznego
Instytut Prawa Międzynarodowego
Wydział Prawa i Administracji
Uniwersytetu Warszawskiego

Warszawa, dnia 5 lipca 2019 r.

Recenzja rozprawy doktorskiej mgra Włodzimierza Jana Musiała
pt. *Bilateralna współpraca transgraniczna Białegostoku i Grodna.*
Wybrane aspekty prawne,
przygotowanej pod opieką naukową prof. zw. dra hab. Macieja Perkowskiego
na Wydziale Prawa Uniwersytetu w Białymstoku

W związku z powołaniem w dniu 26 kwietnia 2019 r. przez Radę Wydziału Prawa Uniwersytetu w Białymstoku na recenzenta rozprawy doktorskiej mgra Włodzimierza Jana Musiała pt. *Bilateralna współpraca transgraniczna Białegostoku i Grodna. Wybrane aspekty prawne*, napisanej pod kierunkiem prof. zw. dra hab. Macieja Perkowskiego na Wydziale Prawa Uniwersytetu w Białymstoku, przedstawiam niniejszym jej ocenę:

1. Temat rozprawy doktorskiej i cele badawcze

Jak słusznie zauważa Autor rozprawy doktorskiej, mimo szerokiego zainteresowania wśród ekonomistów, prawników, socjologów bilateralną współpracą transgraniczną, nadal ujawnia się deficyt monografii dotyczących tego zagadnienia. Zainteresowanie regionów przygranicznych wzajemną współpracą staje się bardzo ważnym zagadnieniem. Współpraca transgraniczna jest szczególnie istotna w kontekście województwa podlaskiego. Jest to region graniczny państwa polskiego i zarazem Unii Europejskiej. Dlatego jest to problem ważny również z perspektywy prawa UE.

W tym kontekście wybór tematyki rozprawy doktorskiej przez mgra Włodzimierza Jana Musiała jest nie tylko ciekawy, ale również praktyczny. Kwestia współpracy transgranicznej Białegostoku i Grodna nie doczekała się całościowego opracowania ani w polskiej literaturze przedmiotu ani tym bardziej w zagranicznej nauce prawa międzynarodowego. Rozprawa doktorska mgra Włodzimierza Jana Musiała jest

niewątpliwie ważnym głosem w dyskusji, który w sposób całościowy, kompleksowy i systematyczny prezentuje poruszane zagadnienie.

We wstępie Autor w sposób klarowny i precyzyjny sformułował główny cel rozprawy (s. 9), którym jest prawna analiza i ocena bilateralnej współpracy transgranicznej Białegostoku i Grodna. Jako cele szczegółowe Autor wymienił identyfikację aktów prawnych regulujących bilateralną współpracę transgraniczną Białegostoku i Grodna oraz jej zakresu przedmiotowego, a także problemów praktycznych bilateralnej współpracy transgranicznej Białegostoku i Grodna. Niewątpliwie, postawiony cel główny został osiągnięty poprzez przedstawienie nie tylko teoretycznych aspektów kooperacji Białegostoku i Grodna, ale również szeroko ujętej praktyki współpracy obu miast. Będąc pracownikiem Urzędu Miejskiego w Białymstoku, Autor umiejętnie wykorzystał wiedzę praktyczną w zakresie samorządów miejskich przy przygotowaniu rozprawy doktorskiej.

We wstępie Autor także sformułował tezę badawczą (s. 10), zgodnie z którą prawny wymiar bilateralnej współpracy transgranicznej Białegostoku i Grodna nosi cechy swoiste, przy jednakowym spełnianiu standardu ogólnego. W tym celu Doktorant przedstawia cztery hipotezy, które weryfikuje w trakcie badań. W swojej pracy mgr M. Musiał wykorzystał takie metody badawcze, jak historyczno-prawną, analizę dogmatyczno-prawną, metodę porównawczą, metodę empiryczną, obserwację bezpośrednią i wywiad jakościowy.

2. Ocena merytoryczna rozprawy doktorskiej

2.1. Układ i konstrukcja rozprawy doktorskiej

W mojej ocenie konstrukcja pracy nie budzi zastrzeżeń. Autor konsekwentnie odzwierciedla w treści rozprawy jej tytuł – *Bilateralna współpraca transgraniczna Białegostoku i Grodna. Wybrane aspekty prawne*. Całość rozważań została podzielona na siedem rozdziałów, opatrzonych wstępem oraz zakończeniem. We wstępie Doktorant przedstawił główny problem badawczy i cele szczegółowe, tezę badawczą oraz hipotezy szczegółowe.

W pierwszym z rozdziałów Autor przedstawił europejską bilateralną współpracę transgraniczną w ujęciu teoretycznym, w drugim zaś omówił jej wymiar prawny. W rozdziale trzecim przeanalizował status prawny stron bilateralnej współpracy transgranicznej Białegostoku i Grodna, a w rozdziale czwartym jej podstawy prawne. W rozdziale piątym Doktorant skupił uwagę na przedmiocie bilateralnej współpracy transgranicznej Białegostoku i Grodna, a w rozdziałach szóstym i siódmym odpowiednio na aspektach finansowania i problemach występujących w zakresie omawianej współpracy transgranicznej. Pracę wieńczy dobrze skonstruowane zakończenie oraz bibliografia. Dodatkowo Autor dołączył osiem załączników z materiałami, które w sposób praktyczny wzbogacają rozważania zawarte w tekście głównym.

W przypadku publikacji tej rozprawy, co uważam za wskazane, poddałbym pod rozagę Autora sformułowanie krótkiego podsumowania do każdego z jej rozdziałów. Biorąc pod uwagę uwzględnienie przez Doktoranta wprowadzeń do treści rozprawy, które umożliwiają określenie celów na etapie poszczególnych rozdziałów, przyjęcie takich podsumowań do wszystkich rozdziałów dodałoby rozprawie większej przejrzystości. Niewątpliwie jednak, ich brak nie wpływa ujemnie na bardzo dobry odbiór pracy doktorskiej u czytelnika.

Poza tym, prosta, a zarazem wypełniona treścią, struktura rozprawy doktorskiej odzwierciedla umiejętności Doktoranta w dokonaniu precyzyjnej i właściwej analizy aktów prawa międzynarodowego, europejskiego oraz krajowego.

2.2. Merytoryczna ocena problemu badawczego

Wartość merytoryczną rozprawy doktorskiej mgra Włodzimierza Jana Musiała należy ocenić bardzo wysoko. Przedmiotem analizy są wybrane aspekty prawne bilateralnej współpracy transgranicznej Białegostoku i Grodna. Szczególną wartością merytoryczną rozprawy doktorskiej jest systematyczne i metodyczne podejście do omawianego tematu.

W rozdziale I Doktorant rozpoczął rozważania od przedstawienia podstawowych definicji (współpraca transgraniczna, region, euroregion, pogranicze, s. 15, 18, 19) oraz genezy i ewolucji współpracy transgranicznej w Europie. W kolejnych podrozdziałach analizując przedmiot współpracy transgranicznej, Autor podkreślił, że nie jest ona narzędziem, za pomocą którego samorzady terytorialne uzyskują

kompetencje, których nie mają na mocy prawa krajowego. W kontekście omawianej problematyki, niezwykle ważnym wydaje się podrozdział ostatni, przedstawiający formy bilateralnej współpracy transgranicznej w Europie, a mianowicie formy niezinstytucjonalizowane oraz euroregiony, związki bliźniacze, partnerstwo transgraniczne czy europejski projekt transgraniczny.

Rozdział II dotyczy wymiaru prawnego europejskiej bilateralnej współpracy transgranicznej. Autor dokonał analizy zasad prawnych dotyczących międzynarodowej współpracy europejskich jednostek samorządu terytorialnego ujętych w prawie międzynarodowym publicznym, w prawie Unii Europejskiej oraz w prawie krajowym, w szczególności - w polskim. Na tej podstawie mgr Włodzimierz Jan Musiał stwierdził, że umowy miast partnerskich to dwustronna czynność prawna dokonywana w postaci pisemnej przez równoprawne jednostki samorządu terytorialnego, pochodzącego z co najmniej dwóch różnych państw, dochodząca do skutku na podstawie zgodnych oświadczeń woli (s. 92). Analizując europejską bilateralną współpracę transgraniczną w prawie Unii Europejskiej, Autor umiejętnie omówił źródła prawa pierwotnego (Traktat o Unii Europejskiej, Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej) oraz wtórnego, określające m.in. aspekty programowe współpracy transgranicznej.

W rozdziale III rozprawy Autor skupił się na statusie prawnym stron bilateralnej współpracy transgranicznej Białegostoku i Grodna. Doktorant słusznie podkreśla, że aspekt podmiotowy dający przede wszystkim możliwość zawierania umów oraz przystępowania do zrzeszeń międzynarodowych jest kluczowym elementem europejskiej bilateralnej współpracy transgranicznej (s. 135). W rozdziale tym, Autor też w sposób wyczerpujący analizuje uwarunkowania krajowe określające aktywność i status międzynarodowy Białegostoku i Grodna. Z punktu widzenia prawa międzynarodowego niezwykle istotnym wydaje się podrozdział dotyczący atrybutów podmiotowych Białegostoku i Grodna w ich bilateralnej współpracy transgranicznej. Po przeanalizowaniu statusu obu miast w polskim i białoruskim systemie prawnym, Autor stwierdził, że najistotniejszym - w tym kontekście - atrybutem podmiotowym Białegostoku i Grodna jest ich zdolność do zawierania międzynarodowych porozumień samorządowych (s. 185).

W rozdziale IV Doktorant przeanalizował główne podstawy prawne bilateralnej współpracy Białegostoku i Grodna takie, jak wielostronne akty prawnomiędzynarodowe, polsko-białoruskie umowy dwustronne oraz polskie i białoruskie akty prawa krajowego.

Na szczególną uwagę w omawianym rozdziale zasługują rozważania dotyczące między państwowych dokumentów polsko-białoruskich, określające podstawy bilateralnej współpracy transgranicznej Białegostoku i Grodna a także prawa krajowego (polskiego i białoruskiego). Autor w sposób kompleksowy dokonał analizy aktów prawa krajowego obu państw oraz przedstawił kompetencje głównych organów państwowych i organów samorządu terytorialnego w zakresie realizacji bilateralnej współpracy transgranicznej Białegostoku i Grodna.

Rozdział V określa zakres przedmiotowy bilateralnej współpracy transgranicznej Białegostoku i Grodna. Autor słusznie podkreśla, że obszarem współpracy transgranicznej może być dziedzina będąca przedmiotem koncentracji wspólnoty lokalnej, która znajduje się w kompetencjach władz lokalnych i regionalnych, uregulowanych zgodnie z właściwym prawem krajowym. W opinii Doktoranta w przypadku bilateralnej współpracy transgranicznej Białegostoku i Grodna jej przedmiotem są zagadnienia związane z działalnością samorządu miejskiego, a mianowicie wymiana doświadczeń w zakresie funkcjonowania administracji publicznej, gospodarka, wymiana informacji, kultura, sztuka, oświata, nauka, turystyka, wymiana młodzieży, sport, promocja wzajemnych kontaktów oraz wspieranie się w działalności na rzecz poprawy warunków życia mieszkańców. Współpraca obu miast w zakresie wyżej wymienionych zagadnień została przez Doktoranta przeanalizowana w kolejnych podrozdziałach w sposób bardzo szczegółowy.

W ostatnich dwóch rozdziałach Autor przedstawił zagadnienia o charakterze praktycznym. W rozdziale VI omówił źródła finansowania bilateralnej współpracy transgranicznej Białegostoku i Grodna, w tym zarówno poprzez środki własne, krajowe zewnętrzne, jak i międzynarodowe zewnętrzne środki finansowania. Na uwagę w tym kontekście zasługują także przeanalizowane przez Doktoranta zasady finansowania bilateralnej współpracy transgranicznej Białegostoku i Grodna, w szczególności – dotyczące środków unijnych. Z kolei, rozdział VII uwzględnia problemy występujące w bilateralnej współpracy transgranicznej Białegostoku i Grodna. Analizując problemy polityczne, instytucjonalne, przedmiotowe i finansowe, Autor dochodzi do wniosku, że „mimo niedoskonałości, perspektywy bilateralnej współpracy transgranicznej Białegostoku i Grodna rysują się pozytywnie” (s. 346).

Reasumując, Autor w sposób dojrzały i wyczerpujący dokonał analizy problemu badawczego, którego dotyczyła przygotowana rozprawa doktorska, przedstawiając własne i oryginalne wnioski oraz rozwiązania w zakresie metodologii i podejścia do analizowanego tematu.

2.3. Formalna strona rozprawy doktorskiej

Wszystkie elementy rozprawy doktorskiej są, co do zasady, prawidłowo sporządzone pod względem formalnym. Bibliografia należy do bardzo obszernych jak na standardy rozpraw doktorskich. Wykaz źródeł prawa zajmuje 44 strony. Warto także podkreślić, że Autor przeprowadził szeroko zakrojone badania, odwołując się nie tylko do źródeł prawa międzynarodowego i Unii Europejskiej, ale także do regulacji wewnętrznych państwa polskiego i państwa białoruskiego. Szczególnie w przypadku źródeł prawa białoruskiego wymagało to od Autora zarówno znajomości języka rosyjskiego, jak i systemu prawnego tego państwa. Pozytywnie należy również ocenić obszerność materiałów uzyskanych empirycznie oraz w ramach dostępu do informacji publicznej.

Niezwykłe interesującym i podnoszącym walory naukowe elementem pracy są wywiady jakościowe przeprowadzone z Prezesem Centrum Promocji Innowacji i Rozwoju w Białymstoku oraz Zastępcą Dyrektora Departamentu Współpracy Zagranicznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podlaskiego. Sporządzone samodzielnie przez Autora schematy, tabele i wykresy nie tylko w sposób prosty i zrozumiały przedstawiają wybrane zagadnienia omawianej tematyki, ale pozwalają spojrzeć na problem całościowo oraz przyczyniają się do porządkowania systematyki wyводу.

Autor precyzyjnie formułuje wnioski naukowe, z którymi na ogół należy się zgodzić, i które znajdują potwierdzenie w cytowanej literaturze.

3. Wnioski końcowe i konkluzja

Po zapoznaniu się z rozprawą doktorską mgra Włodzimierza Jana Musiała pt. *Bilateralna współpraca transgraniczna Białegostoku i Grodna. Wybrane aspekty prawne*, napisanej pod opieką naukową prof. zw. dra hab. Macieja Perkowskiego na

Wydziale Prawa Uniwersytetu w Białymstoku, stwierdzam, że stanowi ona oryginalne rozwiązanie problemu naukowego oraz wykazuje ogólną wiedzę teoretyczną kandydata w dziedzinie nauk prawnych w dyscyplinie: prawo oraz umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej. Oznacza to, iż rozprawa ta spełnia wszystkie wymogi, określone w art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. z 2017 r. poz. 1789 z późn. zm.), mającym zastosowanie na mocy art. 179 ustawy z dnia 3 lipca 2018 r. Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. poz. 1669 z późn. zm.). Tym samym może ona stanowić podstawę do przeprowadzenia dalszych czynności w przewodzie doktorskim, w tym do nadania stopnia naukowego doktora w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauk prawnych. Wobec powyższego rekomenduję dopuszczenie mgra Włodzimierza Jana Musiała do publicznej obrony rozprawy doktorskiej.

